

שבת
נחמו
תשפ"ד

קול יעקב

לזכר נשמת אבי הרה"צ ר' יעקב יצחק בן הרה"צ ר' משה מנחם שפינגל זצ"ל
רב דק"ק "שערי שמים" רומנישער שוהל, באיטט סייד, נוא יארק

שבימי הגלות הי' כל יום קללתו מרובה משל חבירו, כמו"כ תהי' הנחמה, דהיינו שבכל יום הנחמה תהי' יותר משל חבירו אכ"ר.

וי"ל עוד עפ"י דברי החתם סופר, הנה הצרה בעצם לא הי' כ"כ זמן ארוך כמו המורד בלבם שהי' כמה זמן קודם שיצאה הגזירה מוחלטת, ולעומת זה תהי' הנחמה, אך הנחמה לא תהי' רק בבישור לבד ובהודעה כל טוב טרם בא הטובה, כי ההודעה של טוב אינו משמח לב לעומת צער של מורד, ע"כ צריך הקב"ה לנחם בפועל בכפלים, והיינו שאמר משה רבינו בתפלתו – שמחנו כימות עניתנו, רעה, דהיינו שראינו הרעה ממשמש ובאה, ודואגים עלי, והוא זמן רב כמו שנה נגד יום, אך לא תשמחנו בבישור טוב לבד אלא יראה אל עבדיך פעליך בפועל ממש והדרך על בניהם.

וי"ל עוד הנה מבואר שמדה טובה מרובה ממדת פורענות, והנה בניי סבלו צרות רבות בחורבן בית המקדש ובהגלות, ולכן נאמרה נחמה בלשון כפולה לרמז על הטובה הגדולה שתהי' לעתיד לבוא אכ"ר.

וכדאי להזכיר את דברי המשנה ברורה (סי' מ"ז, ס"ק ב') ברכת התורה צריך לזוהר בה מאד – שלא ללמוד עד שיברך, ויברך אותה בשמחה גדולה, דמצינו שאחז"ל על מה אבדה הארץ – ויאמר ה' על עזבם את תורתך, ואחז"ל שדבר זה נשאל לנביאים על מה אבדה הארץ בשמחה גדולה, ומצינו שכל זמן שהיו עוסקים בתורה ויתר הקב"ה על עונותיהם, ולכן לא ידעו על מה אבדה הארץ, והקב"ה בוחן לבבות ידע כי אע"פ שהיו עוסקין בתורה לא היו עוסקין לשם לימוד התורה אלא כמו שלומדין שאר חכמות, ולכן לא ברכו ברכות התורה שלא היתה התורה חשובה בעיניהם, ולכן לא הגינה, ולכן צריך לזוהר מאד וליתן הודאה על שבחר בנו ונתן לנו כל חמדותו – **ויש להעיר** למה כתב המשנה ברורה – ויברך ברכות התורה – בשמחה גדולה, הלא יותר מדויק לומר – בדקדוק גדול. **ולדברינו י"ל** כיון שחורבן בית ראשון הי' בשביל שלא ברכו בתורה תחלה, א"כ אם נברך בתורה תחלה אז בזכות זה יבנה בית המקדש, ומדה טובה מרובה, וא"כ בודאי צריך לברך אותה בשמחה גדולה, שע"י ברכת התורה יבנה בית המקדש במהרה בימינו אכ"ר.

וכן מבואר בספר רע"י מהימנא, שגאולה העתידה תהי' בזכות התורה, וע"ז נאמר (זכרי' ט"ו, ט"ז) עני ורוכב על החמור, דהיינו משיח יבוא בזכות התורה, כמ"ש (בראשית מ"ט, י"ד) יששכר חמור גרם, וכן אמרו חז"ל כי כאשר יתעסקו בלימוד המשנה תבוא הגאולה, כמ"ש כי יתנו בגוים עתה אקבצם – ואולי מטעם זה נאמר בתוך דברי הנחמה על ימות המשיח (ישעי' נ"ד, י"ג) וכל בניך לימודי ה', לרמז שבזכות התורה תהי' הגאולה.

ד **וי"ל באופן אחר**, עפ"י הפסוק (ירמ"י ל"א, י"ד) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי אינו – המצודת דוד פירש הנה בשמי מרום נשמע קול, והוא יללת בכי מר, הקול ההוא של רחל אמנו, אשר מבכה על בניי שגלו לבין האומות, שהיא ממאנת לקבל תנחומין, כי אין מי נשאר בארצנו שכולם גלו. **ולפ"ז י"ל** הטעם שיעקב אבינו קבר דוקא לרחל בדרך, ולא שאר אמהות, שרק רחל שהיתה עקרת הבית יכולה לעורר רחמים על בני ישראל שהלכו בגולה, שהיא מרגישה צערם יותר מכולם, והיא מבכה עליהם תמיד, עד זמן ביאת גואל צדק.

ולפ"ז י"ל הפסוק באיכה (א', ב') **בכו תבכה בלילה** – דהיינו חוץ מה שאנו בוכים על הגלות, גם רחל אמנו בוכה עלינו, ולזה נאמר "תבכה" בלשון נקבה, לרמז הבכיות של רחל אמנו, שבוכה עלינו בכיות ביותר. **ולפ"ז י"ל** שמטעם זה נאמר בלשון כפול – נחמו נחמו עמי, דהיינו במהרה בימינו תהי' נחמה לבני ישראל, וגם נחמה לרחל

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעי' מ', א') **צ"ע** למה נאמר נחמה בלשון כפול – נחמו נחמו. **וי"ל עפ"י הפסוק באיכה (ב', בכו תבכה בלילה – צ"ע** למה נאמר הבכי בלשון כפול. **וי"ל עפ"י פירוש רש"י שם – שתי בכיות על שתי חורבנין. ולפ"ז פירש העין יעקב**, שמדויק הפסוק ולא נאמר – בכה בכה, אלא כמו שגדול כבוד בית האחרון מן הראשון כדאיתא בפרק קמא דבבא בתרא, כן הי' גדול חורבן בית שני מן הראשון, שלא ניתן קץ לגלותינו, לכן נאמר "תבכה", לרמז שבחורבן בית שני הי' בכיות ביותר. **ולפ"ז י"ל** שמטעם זה נאמר נחמה כפולה – נחמו נחמו עמי, והוא לרמז לשתי הנחמות – א) על חורבן בית ראשון. ב) על חורבן בית שני.

וי"ל עוד עפ"י דברי האלשיך, נחמו נחמו עמי – ומה היא הנחמה יאמר הוא ית' שהוא אלקיכם, ואין לך נחמה גדולה מזו – שהי' הוא אלקינו, וזה שנאמר בלשון כפולה – נחמו נחמו עמי – נחמו על חורבן בית ראשון, ונחמו על חורבן בית שני וגלות האחרון, ולא נחמה בלבד יהי' בשני, כי אם עמי יאמר אלקיכם – אתכם, ואז יתקיים מאמר הנביא (הושע ב', כ"ה) ואמרת ללא עמי עמי אתה.

ביתר ביאור – הטעם שנאמר נחמה בלשון כפול, הוא שקאי על חורבן בית ראשון ושני. **צ"ע** אע"פ שקאי על נחמת שניהם, הלא די לומר נחמו פעם אחת, דהיינו שיהי' לנו נחמה על חורבן בתי מקדשות – בית ראשון ושני. **וי"ל** שא"א לדמות הנחמה על בית ראשון, להנחמה על בית שני, דהנחמה על בית שני וגלות האחרון יהי' באופן גדול, שהקב"ה כביכול עצמו יקבל נחמה שהי' אתנו בגלותנו, ואין לך נחמה גדולה מזו.

ב **וי"ל באופן אחר**, עפ"י דברי הרמב"ם (הלכות מלכים י"ב, ב'-ג') יש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבא אליהו הנביא לבשר על הגאולה. **ולפ"ז י"ל** שמטעם זה נאמר נחמה כפולה – נחמו נחמו עמי, הנחמה הראשונה קאי על הבשורה טובה שאליהו הנביא יבשר על ביאת המשיח, וכמו שאומרים (ברכת המזון) הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות וכו' ונחמות, והנחמה השנייה היא לרמז על הנחמה שתהי' בימי משיח בן דוד. (וכדאי להזכיר שאליהו הנביא עולה לשמים ביום ראשון אחר שבת נחמו)

וי"ל עוד עפ"י הפסוק (מיכה ז') כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, דהיינו שהגאולה העתידה יהי' דומה לגאולת מצרים בהרבה ענינים (עיין ברבינו בחיי סוף פרשת שמות). **ולפ"ז י"ל** שכמו ביציאת מצרים קודם היציאה הי' נס של שבת הגדול שאז התחיל הזמן של אתחלתא דגאולה, כמו"כ כשנצא מגלותינו אפילו קודם הגאולה יהי' נסים שזה יהי' הזמן של אתחלתא דגאולה, ומטעם זה נאמר נחמה כפולה – נחמו נחמו עמי, הנחמה ראשונה קאי על אתחלתא דגאולה, והנחמה השנייה קאי על הגאולה עצמה.

ג **וי"ל באופן אחר**, עפ"י הגמ' בסוטה (מ"ט) משחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה, אמר רבא כל יום ויום מרובה קללתו משל חבירו, שנאמר (דברים כ"ח, ס"ז) בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר. **ולפ"ז י"ל** שכמו כן תהי' הנחמה, דהיינו ישעי' הנביא מתנבא שלעתיד לבוא יהי' בכל יום הנחמה מרובה משל חבירו. ואולי זה כוונת האבן עזרא – וטעם שנאמר נחמו פעמיים – דרך מהירות או רגע אחורי רגע. **ולדברינו י"ל** דהיינו בכל רגע ורגע תהי' הנחמה יותר ממה שהי' מקודם אכ"ר.

ולפ"ז י"ל הפסוק בתהלים (צ', ט"ו) שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה – פירש רש"י שמחנו לימות משיחנו כמנין ימות שעניתנו בגלות, וכמנין שנות אשר ראינו רעה – **צ"ע** כפל הלשון. **ולדברינו י"ל** שלא רק שתהי' שמחה ונחמה לעתיד לבוא כימי הגליות, אלא כמו

אמנו, כמו שנאמר שם – כי יש שחר לפעולתך נאום ה' וישבו מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך וגוי וישבו בנים לגבולם אכ"י"ר.

וי"ל עוד שיש להעיר על כפילות הפסוק הנ"ל, קול ברמה – נהי בני תמוררים, רחל מבכה על בניה – מאנה להנחם על בני, וגם תשובת הקב"ה לה היא בכפילות, מנעי קולך מבכי – ועיניך מדמעה, כי יש שחר לפעולתך וגוי וישבו מארץ אויב – ויש תקוה לאחריתך, וישבו בנים לגבולם. **הצ"ח (דרשות) פירש** שרחל צועקת ובוכה על שני דברים מיוחדים, האחת על הגלות, שדוחקים ולוחצים את בני, והשנית על העדר הרוחניות, בשעה שמתכלת בפרצוף כל אחד מישראל, ואינה רואה עליו הפרצוף הישראלי של ישראל סבא הקול ברמה הוא על הראשון, והנהי בני תמוררים משמיעה ביותר על השני, ומפרש קרא ואזיל – רחל מבכה על בניה, על סבלו וצערם בעול הגלות המר, אך ביותר תבכה ותתמרמר בבכי, ומאנה להנחם – על בניה כי איננו, דהיינו כשהיא רואה ומסתכלת ואינה מכירה את בני כפי שהיו, כי סר מהם הצלם האלקי הישראלי, ועל זה משיב הקב"ה ומנחמה בכפלים, מנעי קולך מבכי על ראשון, ועיניך מדמעה על האחרון, ועל הראשון משיב – כי יש שחר לפעולתך וגוי וישבו מארץ אויב, ועל השני משיב – ויש תקוה לאחריתך וגוי וישבו בנים לגבולם, דהיינו לגבולם הרוחני כמאז ומקדם. **ולפ"ז** י"ל שמתעם זה נאמר בלשון כפול – נחמו נחמו עמי, דהיינו נחמה הראשונה היא על צער הגלות באופן הגשמי, והנחמה שני היא גדולה מהראשונה, שהיא נחמה על צער הגלות באופן הרוחני.

הנה בפשטות י"ל טעם הכפילות, לרמוז על שתי חורבנות, דהיינו על חורבן בית הראשון – נאמר מנעי קולך מבכי וגוי וישבו מארץ אויב, ועל חורבן בית שני – נאמר ויש תקוה לאחריתך וגוי וישבו בנים לגבולם. **ולפ"ז** י"ל הפסוק באיכה (א', ב') **בכו תבכה בלילה** – שלכאורה צ"ע למה כתוב בלשון כפול – בכו תבכה. וכבר פירש רש"י – שתי בכיות על שתי חורבנינו, וכדברינו הנ"ל. **וי"ל בדרך חידוש**, שלכאורה צ"ע שהפסוק מתחיל בלשון רבים – בניה – ומסיים בלשון יחיד – כי איננו, והי' לו לומר כי אינם. **וי"ל** שחוף ממה שרחל מבכה על כלל ישראל באופן כללית, שהם נמצאים בגלות המר הזה, היא מבכה על צרת כל אחד ואחד בפרטית, ומטעם זה נאמר הפסוק בכפילות. **ולפ"ז** י"ל **הפסוק באיכה (א', ב')** בכו תבכה בלילה – דהיינו חוף ממה שרחל מבכה על גלות כללית של כלל ישראל, בוכה גם על גלות פרטית של כל אחד ואחד. **ולפ"ז** י"ל שמתעם זה נאמר בלשון כפול – נחמו נחמו עמי, דהיינו נחמה הראשונה היא על צרת עם ישראל בכלל, ונחמה השני היא על צרת כל יחיד ויחיד.

(ה) **וי"ל באופן אחר**, עפ"י דברי המדרש – ירמי קורא בית המקדש (איכה ה', ב') נחלתנו, ישע"י קורא אותה – בית קדשנו ותפארתנו, בא אסף ואמר לא נחלתנו ולא בית קדשנו ותפארתנו – אלא באו גוים לתוך שלך, הה"ד (תהלים ע"ט, א') אלקים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך. **הגאון ר' אברהם אהרן יודעלעוויץ זצ"ל פירש (דרש אב)** בית ראשון נחרב מפני ע"ז גייע ושפ"ד, א"כ ישראל עזבו את ה' והעמידו צלם בהיכל, ולפי שיטת הרז"ה, ובאו בה פריצים וחיללוה, היינו פריצי ישראל, וא"כ כבר הי' בית המקדש חול, א"כ הקב"ה לא אבד מאומה כאשר נשרפה הבית, רק נחלתנו נהפכה לזרים, ובית קדשנו ותפארתנו הי' לשריפת אש, לכן ישע"י וירמי שמדברים בבית ראשון, לא אמרו כלל שנחלת ה' ובית מקדשו נשרפו, אבל לא כן אסף, שכל דבריו הי' על בית שני שנחרב מפני שנאת חנם, אבל הי' בו תורה ועבודה וגמ"ח, א"כ בית המקדש הי' של הקב"ה, שהי' קדוש ומשכן ה', לכן כיון שההיזק הי' להי', אמר – אלקים באו גוים, לתוך שלך. **ולפ"ז** י"ל שמתעם זה נחמה נאמרה בלשון כפול – נחמו נחמו עמי, דהיינו שתי נחמות – על צער השכינה, ועל צער שלנו.

וי"ל עוד עפ"י דברי זקני החוזה מלובלין זצ"ל, אדם הבא לבקש רחמים על עצמו, בודאי יש כמה מקטרגים המקטרגים כנגדו, אך העצה היעוצה הוא להשליך את צרכי עצמו, ולהתפלל ולבקש רחמים כביכול על צער השכינה, וכדאיתא בסנהדרין (מ"ו) בזמן שאדם בצער שכינה מה אומרת – קלני מראשי, ועי"ז נסתם פי המקטרגים בהכרח. **ולפ"ז** י"ל כפל הלשון – בכו תבכה, שמלת "בכו" קאי על חורבן בית ראשון, ו"תבכה" על בית שני, כיון שחורבן בית שני הי' היזק להי', אנו בוכין עלי' ביותר, שאנו בוכין על צער השכינה יותר מצערנו, וזה מרומז במלת "תבכה".

וי"ל עוד אע"פ שיש צער לשכינה על חורבן הבית, אבל עיקר צער השכינה הוא צערנו, וכמו שנאמר בישע"י (ס"ג, ט') בכל צרתם לו צר. **ולפ"ז** י"ל כוונת הפסוק – נחמו נחמו עמי, דהיינו עיקר נחמת הקב"ה הוא – נחמו עמי.

וי"ל עוד אע"פ שיש לנו צער בגלותינו, אנו מתפללים תמיד על צער השכינה, וכבר פירש הר"ק ממעזבוז זצ"ל (מובא בספר דברי אלימלך, פרשת שמות) הפסוק בשמות (ג', ז') ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו, דהיינו צעקת בני ישראל הצדיקים, אשר כל צעקתם הוא מפני נוגשיו אותו כביכול, כי ידעתי את מכאובי, ידיעה הוא חיבור כמו (בראשית ד', כ"ה) וידע אדם, והיינו לאשר כי אני מחובר עם מכאובי, כי בכל צרתם לו צר, לכן זה הוא צעקתם על צער השכינה כביכול, וזהו כוונת הפסוק (שמות ג', ט') ועתה צעקת בני ישראל באה אלי, דהיינו צעקת בני ישראל באה אלי, אלי דייקא, דהיינו צעקתם הוא בשבילי צער השכינה. **ולפ"ז** מדויק הפסוק – בכו תבכה, לרמוז שאנו בוכין על צער השכינה יותר מצרת עצמנו. **ולפ"ז** י"ל שמתעם זה נאמר בלשון כפול "נחמו נחמו עמי" דהיינו אע"פ שיש לנו צער בגלותינו, עיקר צרתנו וצעקתנו הוא על צער השכינה, ולזה יש לנו נחמה כפולה, נחמה על צער השכינה, וגם על צער שלנו.

וכעין זה איתא במדרש על הפסוק באיכה (א', ט"ז) על אלה אני בוכי – איתא במדרש לקח טוב – על ביטול תורה, שנאמר (ויקרא כ"ו, מ"ו) אלה החוקים והמשפטים, וכמ"ש בחגיגה (ה') כיון דגלו ישראל ממקומן, אין לך ביטול תורה גדול מזה. **וזהו כדברינו הנ"ל**, שעיקר הבכי לא הוי על צרה שלנו, אלא על צרת השכינה, דהיינו על ביטול תורה.

בשנת תשנ"א במלחמת איראק, נכנסתי להרה"ק רבי ישראל מרדכי זצ"ל אדמו"ר מראחמסטריווקא ירושלים בשאלתי, שאיני יודע מה לעשות שהורי רוצים שאחזור לאמריקע מחמת פחד מלחמה, וזה יגרם לי הרבה ביטול תורה, ענה לי הרבי זצ"ל שהעון הכי גדולה של "סאדאם חוסיין" הוא כל הביטול תורה שגורם, אח"כ שאלתי את הרבי זצ"ל אם הוא מפחד, אמר לי בניעימה שכבר עברו עליו כמה מלחמות, ולכן אינו מרגיש בזה כ"כ פחד, וסיים בדבריו שאם לא תצליח לקנות כרטיס נסיעה (שהי' אז קשה להשיג) אז תוכל לבוא לישון בדירתו, ושוב לא תצטרך לפחד.

ולפ"ז י"ל הטעם שקורין בשבת זו סדרה הזאת, ומפטירין – נחמו נחמו עמי, דעייז שאנו מתפללים על צער וגלות השכינה, ובפרט על חורבן בית המקדש בתשעה באב, נזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו, ולנחמה הגדולה של נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם. וזהו כוונת הפסוק (בדרך דרוש) ואתחנן אל ה' ר"ל אע"פ שיש לנו צער בגלותינו, אנו מתפללים תמיד על צער השכינה, ואז בעת ההיא – דהיינו כשאנו במדריגה כזו שמתפללים על צער השכינה יותר מצרות שלנו, אז זוכים – לאמר – היינו לדברי ישע"י הנביא – נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם.

לזכר נשמת ידיד נפשי בן בית אצל אבי מורי זצ"ל, ר' ישראל נחמן – המכונה Ira בן יהודא פייוול קעלער זצ"ל, נפטר פתאום מכוונב לב ערב תשעה באב תשפ"ד, הי' בן חמשים ושש שנים, לא היו לו בנים זרע של קיימא, הי' גבאי בבית הכנסת שערי שמים רומנישער שוהל באיסט סייד הרבה שנים, הי' מקבל יסורים באהבה ובשמחה, הי' מקיים בשלמות הפסוק – עבדו את ה' בשמחה, ומידי יום ויום הי' עוסק בתורה ובמצות ומעשים טובים, אוו! אין לי מילים להסביר האבידה גדולה שאבדנו, חבל על דאבדין ולא משתכחין, יהא זכרו ברוך.

לזכר נשמת זקני הגאון הגדול מאור הגולה מו"ה ר' שמחה הכהן בן הגאון מו"ה ר' נחמן הכהן רפפורט זצ"ל אב"ד לובלין. נלב"ע ז' אב שנת תע"ח באמצע הדרך שהלך לעיר לובלין. הי' זוכה לבניו וחתני רבנו עמודי הוראה וגדולי הדור, והבטיח שכל יוצאי חלציו עד עשר דורות שיבואו על קברו יעשה להם טובה – וגם עשה זכר לבנו, רבינו הגדול ר' חיים הכהן רפפורט זצ"ל, אב"ד לבוב והגליל, בעל מחבר ספר שו"ת רבינו חיים הכהן. הי' אבי אמם של גאוני דורם רשכבה"ג מוה"ר חיים אב"ד וואלאזין, ואחיו מוה"ר ר' זלמלא זצ"ל. הי' מסורה בחוגי החסידיים, כי הבע"ט זצ"ל העריך מאד את גדול תורתו וקדושתו של רבינו, ופעם שלח אליו ובקש ממנו לעזור לתיקון יודע. רבינו נפטר בלבוב ביום ג' י"ג לחודש תמוז תקל"א, בצוואתו צוה שלא לכתוב על מצבתו שום תואר אלא – ועלוה לא נמצא בו, והורה צדק, ושפט משפטים ישרים – ואמר שבתוארים אלו לא יבוש בעולם האמת, יהי זכרם ברוך.